HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

יתרת וחתכה [א]**עבד יוצא** [ב]**בהן לחירות אמר רב** [ג]**הונא** [ב]**והוא שנספרת על גב היד: סבי דנזוניא לא אתו לפירקיה דרב חסדא אמר ליה לרב המנונא זיל צנעינהו אזל אמר להו מאי טעמא לא אתו רבנן לפירקא אמרו ליה אמאי ניתי דבעינן מיניה מילתא ולא פשט לן אמר להו מי בעיתו מינאי מידי ולא פשיטנא לכו בעו מיניה עבד שסרסו רבו בבצים מהו כמום שבגלוי דמי או לא לא הוה בידיה אמרו לו מה שמך אמר להו המנונא אמרו ליה לאו המנונא אלא** [ד]**קרנונא אתא לקמיה דרב חסדא א"ל מתניתא בעו מינך** [ה]**דתנן** [ג]**עשרים וארבעה ראשי אברים שבאדם כולם אין מטמאין משום מחיה ואלו הם ראשי אצבעות ידים ורגלים וראשי אזנים וראש החוטם וראש הגוייה וראשי דדים שבאשה רבי יהודה אומר אף שבאיש ותני עלה** [ד]**בכולם עבד יוצא בהם לחירות רבי אומר אף הסירום בן עזאי אומר אף הלשון אמר מר רבי אומר אף הסירום סירום דמאי אילימא סירום דגיד היינו גוייה אלא לאו סירום דביצים רבי אומר אף הסירום ורבי לשון לא ורמינהו הרי מי שהיה מזה ונתזה הזאה על פיו רבי אומר היזה וחכמים אומרים** [ה]**לא היזה מאי לאו** [ו]**על לשונו לא על שפתיו** [ו]**על שפתיו פשיטא מהו דתימא זימנא דחלים שפתיה קמ"ל והתניא על לשונו ועוד** [ז]**תניא** [ז]**ושניטל רוב הלשון רבי אומר** [ח]**רוב המדבר שבלשונו אלא רבי אומר סירום ולא מיבעיא לשון בן עזאי** [ט]**אמר לשון אבל סירום לא ומאי אף אקמייתא אי הכי נקדמה דבן עזאי ברישא תנא שמעה לדרבי וקבעה ושמעה לדבן עזאי ותני** [ט]**ומשנה לא זזה ממקומה אמר עולא** [ט]**הכל מודים בלשון לענין טומאה דגלוי הוא אצל השרץ** [ט]**מ"ט** [1]**אשר יגע בו אמר רחמנא והאי נמי בר נגיעה הוא לענין** [ו]**טבילה כטמון דמי מ"ט** [2]**ורחץ בשרו במים אמר רחמנא מה בשרו** [ו]**מאבראי אף כל מאבראי לא נחלקו אלא לענין הזאה רבי מדמי לה לטומאה ורבנן מדמו לה לטבילה ותרוייהו בהאי קרא קמיפלגי** [3]**והזה הטהור על הטמא וגו' רבי סבר והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו רבנן סברי וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים ורבנן נמי נדמייה לטומאה טהרה מטהרה** [ט]**הוה ליה למילף ורבי נדמייה לטבילה וכבס בגדיו הפסיק הענין וסבר רבי לענין טבילה כטמון דמי** [ו]**והאמר רבין** [ט]**אמר רב אדא אמר רבי יצחק מעשה בשפחה של בית רבי שטבלה ועלתה ונמצא עצם בין שיניה** [כ]**והצריכה רבי טבילה אחרת נהי דביאת מים לא בעינן** [ל]**מקום הראוי לבוא בו מים בעינן כדרבי זירא** [ט]**דאמר רבי זירא** [מ]**כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ושאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו כתנאי**

המנונא קרנונא. פי' בקונטרס יושב קרנות אתה ולא בעל תורה ולא בעל מקרא אתה אומר המנונא היינו חס ושלום דג חס[א] ואין כן אלא קר ונוח דג שהוא קר[ב]: **רבי מדמה ליה לטומאה.** וא"ת מאי פריך לעיל מהזה על לשונו דילמא הזאה שאני דאיתקש לטומאה אבל לענין ראשי אברים מדמינן לטבילה[ג] וי"ל דע"כ ליכא לדמויי לטבילה שהרי אין ועין דהוו גלויי לעבד שהוא יוצא בהן לחירות וגבי טבילה הוו כטמון דלמסיק בסמוך דלא בעינן ביאת מים[ד]: **כל הראוי לבילה כו'.** עיקר מילתא דר' זירא בפ' המנחות והנסכים (מנחות דף קג.) דתנן אם אמר הרי עלי מנחה של ששים ואחד עשרון מביא ששים בכלי אחד והאחד בפני עצמו ומפרש בגמרא משום דששים נבלגין[ה] וס"א אין נבלגין[ו] ופריך כי אין נבלגין מאי הוי והתנן אם לא בלל כשר אמר ר' זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת ואפי' לא בלל כשר וכל שאין ראוי לבילה מעכבת בו דראוי לבילה בענין ואם תאמר מאי פריך ואם לא בלל כשר נהי דבילה לא מעכבת היינו דוקא בדיעבד אבל לכתחילה

יתרת. [א] נכתב יתירה: **שנספרת על גב היד.** שהיתה בשורת שאר האצבעות: **סבי דנזוניא.** שם מקום: **זיל צנעינהו.** תמור אליהם להסגר ולישב בצית וזה לשון גדול לתלמיד חכם כדאמר במועד קטן (דף יח.) לאמר לו דרך כבוד הסגר ושב בביתך: **למומין שבגלוי דמי.** שהרי תלויין בכים ויכריס מבחוץ או לא הוא ל' וטמונין בתוך הכים: **קרנונא.** יושב קרנות אתה ולא בעל תורה: **מתניתא בעו מינך** גרסינן. דמברייתא דתני עלה דמתניתין רבי אומר אף הסירום יליף לה: **אין מטמאין משום מחיה.** שם אחד מן הנגעים כדכתיב (ויקרא יג) ומחית בשר חי בשאת וכתיב בה (שם) לכל מראה עיני הכהן שתהא כולה נראית כאחת פרט למחיה שהיא במקום המשופע ויורד לכל לד שאין יכול לראות ראש הנגע ורגליו כאחת: **וראשי אזנים.** שפת האוזן: **ראש גוייה.** גיד: **וראשי דדים שבאשה.** אבל שבאיש אינן בולטין כל כך ואין זה שיפוע: **לחירום.** דכולן אם קללו לו רבו מוס שבגלוי הוא ואינו חוזר: **רבי אומר אף הסירום.** מוסיף על אלו לענין עבד. ושן ועין לא אילטריך ליה לרבי למנות [ב] בתוספתא דבהליא כתיב וזיל קרי בי רב הוא ות"ק לא פליג בהא: **אף הלשון.** שדרכו לירקות כשהוא מדבר ומוס שבגלוי הוא: **אמר מר רבי.** רב חסדא מסיק ואזיל למילתיה למיפשט בעיא דסבי: **היינו גוייה.** דאימני לענין נגעים ובכולהו אמר ת"ק עבד יוצא לחירות: [ו] **ותנא דציליס.** ש"מ בעיא דסבי פלוגתא דרבנן ורבי היא: ה"ג **ולרבי לשון לא.** ולרבי לשון לא הוי מוס גלוי בתמיה: **על פיו.** של טמא: **רבי אומר היזה.** דאע"ג דהזאה על הגלוי בעינן כדלקמיה: **דחלים.** סוגר פיו בחזקה עד ששפתיו נדבקות מאד ולא נשויהו כגלוי הוא ל' ופעמים הם טמונות ע"י חלומו קמ"ל. חלים דבר שהוא מדביק יפה שולדו"ר בלע"ז כדאמרינן גבי תפירות עור בהעור והרוטב (חולין דף קכג.) שאני עור דחלים: **שניטל רוב הלשון.** לענין מומי בכור [ב] שנו בבכורות: **רוב המדבר.** ממקום פריסת דיבוקו ולמעלה קרי מדבר אע"ג דדיבור בהמה לא שייכא קרי ליה מדבר הוא ל' והוא המדבר בלשון האדם: **אלא רבי אומר סירום.** אע"פ שהן טמונין בכים לעולם: **ולא מיבעיא לשון.** שהוא נגלה לפרקים: **ומאי אף.** דקאמר בן עזאי: **אקמייתא.** קאי אעשרים וארבעה המנויין אצל נגעים דקאמר ת"ק עבד יוצא בהן לחירות מוסיף בן עזאי עבד אף הלשון: **אלא** לא גרסינן והכי גרסינן **הנא שמעה לדרבי וקבעה בו'.** קבעה אצל הראשונות והדר שמעה לדבן עזאי שהיה מוסיף לשון לבדו על הראשונות ונמצא חלוק על רבי בסירום וקבעה בלשון אף כמו שאמרה בן עזאי. והיה לו לתנא לקובעה בין ת"ק לרבי והדר למיתני תוספת סירום עלה אלא שמאחר שנקבעה של רבי אצל ת"ק והיתה שגורה בפי התלמידים כך לא זזה של רבי ממקומה וסידרו של בן עזאי אחרייה לפי שהגירסא השגורה בפה קשה לשנותה ולחזור ולגורסה בלשון אחר: **לענין טומאה.** דקי"ל מגע בית הסתרים אינו מטמא ופקא לן במסכת נדה (דף מג.) מוכל אשר יגע בו הזב וגו'[ג] הא שטף טהור בתמיה הא טבילה בעי אלא כל אשר יגע בו הזב בדבר שהוא גלוי כידיו והזב לא שטף עדיין כל גופו במים שלא טבל מזבו וכבס בגדיו: **אשר יגע בו אמר רחמנא.** האי קרא דידיו לא שטף במים הוא: **בר נגיעה.** כידיו הוא בגלוי שהרי מוליא לשונו ונוגעין בו בגלוי הילכך נגע בלשונו טמאהו: **כטמון דמי.** ואין לריך ביאת מים בתוך הפה: **אף כל מאבראי.** ולא שיכנים מים לתוך הפה ואף להוליא כל הלשון אינו יכול וטבילה למקלת לא אשכחינן אבל שהוא הויא נגיעה: **רבי.** דריש על הטמא וחטאו חטוי על מקום טומאה הוי חטוי: **ורבנן סברי וחטאו וכבס בגדיו ורחץ.** בעינן חטוי שיפול על מקום הראוי לרחילה דהיינו טבילה: **טהרה מטהרה.** הזאה מטבילה: **והלריכה רבי טבילה אחרת.** משום חלילה אלמא בעי ביאת מים לתוך הפה: **רב' זירא דאמר.** במנחות (דף קג.) אין מביאין מנחה של ששים ואחד עשרון בכלי אחד דקים להו לרבנן שאין נבלגין יפה בשוין [ד] ביחד והוינן בה וכי אין נבלגין מאי הוי והא אנן תנן אם לא בלל כשר ואמר רבי זירא עלה כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ואפי' לא בלל כשר וכל שאין ראוי לבילה כגון ששים ואחד בילה מעכבת בו דראוי לבילה בענין: **כתנאי**

רסב א ב מיי' פ"ה מהל' עבדים הל"ו סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רסו סעי' כט:

רסג ג מיי' פ"ג מהל' טומאת צרעת הל"ח:

רסד ד מיי' פ"ה מהל' עבדים הל"ד [והל"ה] סמג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רסו סעי' מ:

רסה ה ו ז מיי' פי"ב מהל' פרה הל"ח:

רסו ח מיי' פ"ז מהל' ביאת מקדש הל"ז:

רסז ט מיי' פ"ח מהל' טומאת מת הל"ג:

רסח י מיי' פ"ח מהל' מקוואות הל' י סמג עשין רמח טוש"ע יו"ד סי' קצח סעי' לח:

רסט כ מיי' פ"ב מהל' מקוואות הל"ג סמג לאוין קיא טוש"ע יו"ד סי' קצח סעי' כד:

ער ל מיי' פ"ח מ"ס הל"י סמג שס טוש"ע שס סעי' מג:

רעא מ מיי' פי"ז מהל' מעשה הקרבנות הל"י:

מוסף תוספות

א. שהוא טוב. תוס' הרא"ש. מבושל ומוטעם. ריטב"א. ב. ואין לדג הזה טעם בחיך. ריטב"א. ג. דהא לענין טבילה מודה רבי דהוי כטמון ודילמא לפנין עבד מטבילה. תוס' הרא"ש. ד. כיון דאשכחן שן שאינו גלוי לגמרי ולענין טבילה נמי לא בעינן אלא שיהא ראוי לביאת מים ואפ"ה חשוב גלוי לענין עבד סברא הוא שאם היה לשון חשוב גלוי לענין שום דבר גם לענין עבד חשוב גלוי. תוס' רש"י. ה. בתוס' נדה סו: טוסף. יפה. וכן הוא בהמשך התוס' לפניו. ו. פי' לפי שאין כלי שרת במקדש יותר מששים עשרונים גם שמן של מנחות הראוי לבילה אין בו אלא כדי בלילת ששים עשרונים ולפיכך אם היו מביאין בכלי אחד ס"א עשרונים לא היו יכולים לבלול. ריטב"א.

תוס' ר"י הזקן

נספרת. שהיא בשורת שאר האצבעות. **שסירסו.** שחתך ביציו ונעשה סריס. **מחיה.** אינה מטמאה אלא בדבר שנראה כולו כאחד, דכתיב [ויקרא יג, יב] לכל מראה עיני הכהן. **אף הסירום.** וכ"ש הלשון. ומסתברא דהלכתא כסתם מתניתין דרבים הם [דדוקא בכ"ד ראשי אברים יוצא לחרות] ותו לא, דהא רבנן אמרי דלשון אבר שבסתר הוא דהא לא עלתה לו הזאה. **לא הזה.** דהזאה בעינן באבר גלוי (הוא) ולשון לאו אבר גלוי הוא. הזאה. שלישי ושביעי לטמא מת קאמר. מאבראי. ולא שיכנים מים בתוך הפה, וכל לשונו אינו יכול להוציא וטבילה במקצת לא אשכחינן אבל נגיעה בכל שהוא הויא נגיעה. **לענין שרץ.** אם נגע שרץ בלשונו שהוא טמא אב הטומאה ומטמא אדם וכלים. והאמר רבין. קס"ד דהאי דאמרינן כטמון דמי שאע"פ שיש שם דבר חוצץ עלתה לו טבילה. מקום הראוי. ואפילו ר) רבנן מודו בה דומיא דבית הסתרים דתנן במקואות [פ"ח מ"ה] הקמטים ובית הסתרים אינם צריכים שיבא בהם מים. וגרסינן בנדה [סו, ב] אמר רבא ילמוד אדם בתוך ביתו שתהא אשה בשעת טבילה מדיחה קמטיה במים, אלמא האי אינן צריכים ביאת מים אלא (בעו) מקום הראוי לבא בו מים מיהא בעו. **כל הראוי לבילה.** במנחות [קג, א] היא גבי ששים עשרון נבללים בכלי אחד ואין מביאים בו ביותר, והתנן אם לא בלל כשר, ומשני הכי.

תורה אור השלם

1. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַזָּב וְיָדָיו לֹא שָׁטַף בַּמָּיִם וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמָּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב:
ויקרא טו יא

2. וְכִי יִטְהַר הַזָּב מִזּוֹבוֹ וְסָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים לְטָהֳרָתוֹ וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם חַיִּים וְטָהֵר:
ויקרא טו יג

3. וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטָּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבַּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב:
במדבר יט יט

גליון הש"ס

גמ' מ"ש אשר יגע. גי' התוס' בנדה ד' מג ע"א וכי יגע:

לעזי רש"י

שולדו"ר [שולדי"ר]. לרתך.

מוסף רש"י

שנספרת על גב היד. שנספרת עם שאר האצבעות שעומדת בשורתן (בכורות מה.). **כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו.** דקתני האומר הרי עלי ס"א עשרונים, מביא ס' בכלי אחד ואחד בכלי אחר, ומפרש טעמא משום דקים להו לרבנן דששים נבללות בכלי אחד אבל ס"א אינן נבללות יפה, ומותבינן וכי אין נבללות מאי הוי והתנן אם לא בלל כשר, ומשני ר' זירא הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו, דאפילו לא בלל כשר, ושאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו, דראוי לבילה בעינן, דאפשר להתקיים בה מאות מנחה (יבמות קד: וכעי"ז נדרים עג. מכות יח: חולין פג: מנחות יח: שם קג: ונדה סו:). כלומר מה שאי אפשר להבלל מעכבת בו, דכיון דכתיב ויקן עליה שמן וצוה לבלול דכתיב בלולה, ש"מ שצוה הקב"ה להביא מנחה מעכבת בלולה, וכשהוא מביא ששים ואחד, מנחה כזו לא צוה להביא, והרי הוא ממביא מנחה מן הקטוירת דאינה כלום, שכל דבר שצוה הקב"ה להביא יש עיכוב בעיקר הבאתו להביא באותו ענין שצוה הכתוב ולא בענין אחר, אבל מאות האמורות באותה מצוה, כגון תנופה בקרבן, בלולה במנחה, יש שמעכבין אם בלולה הכתוב לשנות עליו לעכב, ויש שאין מעכבין (רשב"ם ב"ב פא:).